

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Problematika vymezení trestných činů z nenávisti

Koncept trestných činů z nenávisti je typický pro americkou právní úpravu[1], avšak postupem času si jej osvojuje i právo Evropské Unie. Přelomem ve vývoji konceptu v Evropské Unii bylo přijetí Rámcového rozhodnutí Rady o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva[2], kterým byla členským státům uložena povinnost speciálního přístupu k trestným činům s předsudečným motivem pachatele. Avšak i přes aktuálnost problematiky a nutnost jejího uchopení, neexistuje jednotná definice trestných činů z nenávisti, což může způsobovat rozdílný přístup jednotlivých států k trestným činům z nenávisti.

V tomto článku se s cílem nabídnout univerzální definici trestných činů z nenávisti budu zabývat základními požadavky kladenými na vymezení pojmu trestných činů z nenávisti.

Vytvořit univerzální definici trestných činů z nenávisti je problematické.[3] Na konceptu je zavádějící již samotné využití neurčitěho pojmu „nenávist“ v názvu pojmu[4], které často vede k chybnému úsudku o tom, že ke spáchání trestného činu z nenávisti je nutné mít k oběti vysoký cit, kterým je nenávist.[5] V praxi jsou však pachatelé trestných činů z nenávisti motivováni předsudky či zaujatostí k některé z charakteristik oběti a s konkrétní obětí problém nemají.[6]

Základním znakem trestného činu z nenávisti je, že se jedná o protiprávní čin. Pokud jednání nenaplnuje skutkovou podstatu žádného trestného činu, úplatní se zásada subsidiarity trestněprávní represe a ani násilí z nenávisti, či projevování xenofobních názorů nebude charakterizováno jako trestný čin z nenávisti.[7]

Je faktem, že trestné činy z nenávisti, ve kterých je obětí osoba z minority, jsou frekventovanější[8], avšak za účelem prevence diskriminace a legitimacy úpravy považují za vhodné formulovat definici trestných činů z nenávisti tak, aby zastřešovala všechny. Ze stejného důvodu je potřeba v definici zahrnout i situaci, kdy osoba v definici jmenovaný atribut nemá. Například, pokud jsou chráněny osoby napadnuté pro jejich náboženství, je potřeba poskytnout chráněný status i osobám bez této charakteristiky; tedy osobám bez náboženského vyznání.[9]

Dle rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, který tematiku hojnou judikaturou formuje, je nutné přiznat chráněný status i osobám, které se staly obětmi pro vztah k osobě s předmětnou charakteristikou. Například, pokud je napaden manželský pár pro etnicitu jednoho z dvojice, byli obě osoby napadnuté pro předsudky pachatele vůči etnicitě, a proto jsou obě osoby obětmi trestného činu nenávisti.[10]

Definice trestných činů z nenávisti by měla přiznávat chráněný status jenom těžko změnitelným charakteristikám. Pro trestné činy z nenávisti je totiž charakteristický mimořádný dopad na oběti a frustrace obětí z bezmocnosti zabránit opětovnému útoku. Speciálním dopadům trestných činů z nenávisti na oběti se věnoval například průzkum v Anglii a Walesu[11], Neil Chakraborti[12] či OBSE[13]. Pokud by bylo tak jednoduché útoku předejít, že by stačilo například změnit barvu oblečení, nejednalo by se o dostatečně závažný trestný čin na to, aby byl trestným činem z nenávisti.[14]

Definování trestných činů z nenávisti musí dále odrážet skutečnost, že klíčový pro jejich odlišení od ostatních trestných činů je motiv pachatele. Pro kategorizaci trestného činu je důležité posoudit, jestli pachatel chráněnou charakteristiku předpokládá. Je irelevantní, jestli oběť předpokládanou charakteristiku skutečně má. Například, když si pachatel zvolí svoji oběť, protože předpokládá, že je jiné národnosti, jedná se o trestný čin z nenávisti a nezáleží na tom, jestli byl pachatelův předpoklad pravdivý.[15] Doplním, že právě protože je klíčový vnitřní motiv pachatele, je prokazování trestných činů z nenávisti náročné.[16]

Při výčtu charakteristik oběti, kterým je přiznán chráněný status je vhodné využít demonstrativní výčet. V případě taxativního výčtu se může stát, že některá z charakteristik bude opomenuta. Z důvodu předvídatelnosti práva je však potřebné udržovat vágnost výčtu v co nejmenší možné míře a vyjmenovat všechny předpokladatelné chráněné charakteristiky.

„Prototypické trestné činy z nenávisti“ jsou ty trestné činy, u kterých si pachatel zvolil oběť pro negativní postoje k její vlastnosti. „Oportunistické trestné činy z nenávisti“ jsou takové trestné činy, u kterých pachatel zvolil svoji oběť, protože jí považuje za „lehký terč“, a to například pro její zranitelnost. I když v případě „oportunistických trestných činů z nenávisti“ může absentovat pachatelův negativní postoj k oběti a některé právní úpravy tyto trestné činy nepovažují za trestné činy z nenávisti, jedná se o výběr oběti pro její charakteristiku, a proto by měly být považovány za trestné činy z nenávisti.[17]

Ve světle výše uvedeného nabízím následující definici trestných činů z nenávisti:

Trestné činy z nenávisti jsou ty trestné činy, kterých si pachatel zvolil oběť, protože předpokládal její příslušnost do skupiny se společnou charakteristikou nebo její vztah k osobě s touto charakteristikou, přičemž tato charakteristika je zákonem chráněná. Chráněné jsou charakteristiky neměnné nebo těžko změnitelné, kterými jsou například etnicita, národnost, genetický a rodový původ, barva pleti, jazyk, náboženské přesvědčení, pohlaví, věk, zdravotní a rodinný stav, sociální pozice, majetkové poměry, politické přesvědčení, sexuální orientace a jiné podobné charakteristiky, případně jejich absence.[18]

Mgr. Števiarová

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] IGANSKI, Paul and SWEIRY, Abe, 2018. Hate Crime. In: TREVIÑO, Javier, A. The Cambridge

Handbook of Social Problems [online]. Vol. 2. Cambridge, UK: Cambridge University Press. p. 399 [cit. 14.4.2020]. DOI: 10.1017/9781108550710.024.

[2] Rámcové rozhodnutie Rady č. 2008/913/SVV z 28. novembra 2008 o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva, 2008. (Úr. vest. L 328/55).

[3] ELLIS, Tom and HALL, Natan 2010. Hate crime. In: BROWN, Jennifer, M., and CAMPBELL, Elizabeth, A. The Cambridge Handbook of Forensic Psychology [online]. Cambridge, UK: Cambridge University Press. p. 511 [cit. 16.5.2018]. DOI: 10.1017/CBO9780511730290.062.

[4] CHAKRABORTI, Neil and GARLAND, Jon, 2015. Hate Crime: Impact, Causes & Responses [online]. London, UK: SAGE Publications Ltd. p. 2. [cit. 16.5.2018]. Ed, 2. DOI: 10.4135/9781473918108.n1. (Voľný preklad autorky).

[5] GERSTENFELD, Phyllis B., 2010. Hate Crimes. In: FERGUSON, Christopher, J. Violent Crime: Clinical and Social Implications [online]. Thousand Oaks, CA, USA: SAGE Publications, Inc. p. 258 [cit. 16.3.2020]. DOI: 10.4135/9781483349305.n12.

[6] WONG, Kevin and CHRISTMANN, Kris, 2017. Hate Crime Victimization. In: ROBERSON, Cliff. Routledge Handbook on Victims' Issues in Criminal Justice [online]. New York, USA: Routledge. p. 103 [cit. 2.4.2020]. Ed. 1. DOI: 10.4324/9781315644967.

[7] KALIBOVÁ, Květa, 2010. Zapomenuté oběti. Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR. Praha, Česká republika: Foundation "Remembrance, Responsibility and Future". p. 87 - 88.

[8] IGANSKI, Paul, 2008. "Hate Crime" and the City [online]. Bristol, UK: Policy Press. p. 9 [cit. 21.5.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[9] OBSE, ODIHR, 2009. Hate crime laws: A practical guide [online]. Varšava, Poľsko: Polygrafus Andrzej Adamiak. p. 40 - 43. [cit. 1.4.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[10] Škorjanec v. Croatia, judgment (Second Section) of the European Court of Human Rights from 28th March 2017, application no. 25536/14.

[11] THE OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS, 2018. Hate crime, England and Wales, 2017/18 - Bulletin Tables [online] p. 29 [cit. 9.4.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[12] CHAKRABORTI, Neil. and GARLAND, Jon, 2014. Responding to hate crime: The case for connecting policy and research [online]. Bristol, UK; Chicago, IL, USA: Bristol University Press. p.1 [cit. 9.4.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[13] OBSE, ODIHR, 2009. Hate crime laws: A practical guide [online]. Varšava, Poľsko: Polygrafus Andrzej Adamiak. p. 20 [cit. 19.4.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[14] OBSE, ODIHR, 2009. Hate crime laws: A practical guide [online]. Varšava, Polsko: Polygrafus Andrzej Adamiak. p. 56 [cit. 1.4.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[15] OBSE, ODIHR, 2009. Hate crime laws: A practical guide [online]. Varšava, Polsko: Polygrafus Andrzej Adamiak. p. 57 [cit. 1.4.2020]. Dostupné >>> [zde](#).

[16] GERSTENFELD, Phyllis B., 2010. Hate Crimes. In: FERGUSON, Christopher, J. Violent Crime: Clinical and Social Implications [online]. Thousand Oaks, CA, USA: SAGE Publications, Inc. p. 259 – 261 [cit. 16.3.2020]. DOI: 10.4135/9781483349305.n12.

[17] KALIBOVÁ, Květa, 2010. Zapomenuté oběti. Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR. Praha, Česká republika: Foundation "Remembrance, Responsibility and Future". p. 92.

[18] Števiarová, Lucia. Európska legislatíva a judikatúra k trestným činom z nenávisti. Praha, 2022. Diplomová práce Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra evropského práva.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námítky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)